

גיליון מס' 13

מסכת שבת כ"ג – כ"ט

ד' – י' ניסן, שבוע פרשת צו, תש"פ

הדלקת נרות שבת (שבת כה ע"ב)

הדלקת נרות בערב שבת זו חובה. שתי מטרות להדלקת הנר - עונג שבת וכבוד השבת. נעמוד על ההבדל בין עונג וכבוד. הברכה על הנרות לא מפיעה במשנה ובגמרא, אלא היא מימי הגאונים. רבנו תם ורבנו משולם חלקו האם מברכים על נרות שבת, ולדבר יש השלכה על האפשרות לברך על הדלקת מנורת חשמל כנר של שבת.

א. מטרת ההדלקה - כבוד שבת ועונג שבת

שבת כה ע"ב

רבי ישמעאל אומר [אין מדליקין בעטרן מפני כבוד השבת]. מאי טעמא? אמר רבא: מתוך שריחו רע גזרה שמא יניחנה ויצא. אמר ליה אביי: ויצא? אמר ליה: שאני אומר הדלקת נר בשבת חובה. דאמר רב נחמן בר רב זבדא ואמרי לה אמר רב נחמן בר רבא אמר רב: הדלקת נר בשבת חובה, רחיצת ידים ורגלים בחמין ערבית רשות, ואני אומר מצוה.
"...ותזנח משלום נפשי נשיתי טובה". (איכה ג, יז). מאי "ותזנח משלום נפשי"? אמר רבי אבהו: זו הדלקת נר בשבת.

רש"י

חובה - כבוד שבת הוא, שאין סעודה חשובה אלא במקום אור כעין יממא, בפרק בתרא דיומא (עה, ב). ...הדלקת נר בשבת - שלא היה לו ממה להדליק, ובמקום שאין נר אין שלום, שהולך ונכשל והולך באפילה.

ביטויים נוספים לצער כשחשוך ואין אור בבית, מצאנו גם בגמרא קודם לכן:

שבת כג ע"ב

אמר רבא: פשיטא לי נר ביתו ונר חנוכה, נר ביתו עדיף משום שלום ביתו.

רש"י

שלום ביתו - והכי אמרינן לקמן (שבת כה, ב) ותזנח משלום נפשי - זו הדלקת נר בשבת, שבני ביתו מצטערין לישיב בחשך.

על הדלקת נרות מצד כבוד השבת, נאמר עוד :

פסחים נג ע"ב

תני תנא קמיה דרבי יוחנן רבי שמעון בן אלעזר אומר: יום הכפורים שחל להיות בשבת, אף במקום שאמרו שלא להדליק [כשיום כיפור חל בחול] מדליקין מפני כבוד השבת. ועני רבי יוחנן בתריה: וחכמים אוסרים.

רמב"ם הלכות שבת ה, א, י

א. הדלקת נר בשבת אינה רשות אם רצה מדליק ואם רצה אינו מדליק, ולא מצוה שאינו חייב לרדוף אחריה עד שיעשנה כגון עירובי חצרות או נטילת ידים לאכילה. אלא חובה! ואחד אנשים ואחד נשים חייבין להיות בבתיהן נר דלוק בשבת. אפילו אין לו מה יאכל שואל על הפתחים ולוקח שמן ומדליק את הנר, שזה בכלל עונג שבת. וחייב לברך קודם הדלקה 'ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של שבת', כדרך שמברך על כל הדברים שהוא חייב בהם מדברי סופרים.

י. אין מדליקין בעטרן מפני שריחו רע שמא יניחנו ויצא וחובה עליו לישב לאור הנר.

רמב"ם הלכות שביבת עשור ג, י

ואם חל יום הכפורים להיות בשבת חייבין הכל להדליק בכל מקום שהדלקת נר בשבת חובה.

רמב"ם הלכות שבת ל, א-ה

א. ארבעה דברים נאמרו בשבת. שנים מן התורה, ושנים מדברי סופרים. והן מפורשין על ידי הנביאים. שבתורה "זכור" ו"שמור", ושנתפרשו על ידי הנביאים כבוד ועונג שנאמר: ["אם תשיב משבת רגלך עשות חפצך ביום קדש] וקראת לשבת ענג לקדוש ה' מכבד [וכבדתו מעשות דרכך ממצוא חפצך ודבר דבר. אז תתענג על ה'...] (ישעיהו נח, יג-יד).

ב. איזהו כבוד? זה שאמרו חכמים שמצוה על אדם לרחוץ פניו ידיו ורגליו בחמין בערב שבת מפני כבוד השבת ומתעטף בציצית ויושב בכבוד ראש מיחל להקבלת פני השבת כמו שהוא יוצא לקראת המלך, וחכמים הראשונים היו מקבצין תלמידיהן בערב שבת ומתעטפים ואומרים בואו ונצא לקראת שבת המלך.

ג. ומכבוד השבת שילבש כסות נקיה, ולא יהיה מלבוש החול כמלבוש השבת, ואם אין לו להחליף משלשל טליתו כדי שלא יהא מלבושו כמלבוש החול, ועזרא תיקן שיהו העם מכבסים בחמישי מפני כבוד השבת.

ה. ...מסדר אדם שולחנו בערב שבת ואף על פי שאינו צריך אלא לכזית, וכן מסדר שולחנו במוצאי שבת ואף על פי שאינו צריך אלא לכזית, כדי לכבדו בכניסתו וביציאתו, וצריך לתקן ביתו מבעוד יום מפני כבוד השבת, ויהיה נר דלוק ושולחן ערוך ומטה מוצעת, שכל אלו לכבוד שבת הן.

• ברש"י וברמב"ם שני נימוקים להדלקת נר שבת - עונג וכבוד. מה ההבדל בין רש"י לרמב"ם

מה מטרת החובה להדליק נר?

- באר מה הסברו של רש"י ומה הסברו של הרמב"ם לדברי ר' ישמעאל: "אין מדליקין בעטרן מפני כבוד השבת". שים לב באיזה הקשר פסק הרמב"ם את דברי ר' ישמעאל - עונג או כבוד.

שבת כה ע"ב תוספות ד"ה הדלקת

הדלקת נר בשבת חובה - פי' במקום סעודה, דחובה היא שיסעוד במקום הנר משום עונג. אבל מהדלקת נר גופיה לא הוה פריך אביי, דפשיטא דחובה היא דהתנן (לקמן דף לא:) על ג' עבירות נשים מתות בשעת לידתן...על שאינן זהירות בהדלקת הנר.

שבת כה ע"ב תוספות ד"ה חובה

...הדלקת נר היא חובה של מצות עונג שבת.

- גם תוספות מסביר מה היא החובה בהדלקת נר שבת. כמו מי תוספות - כרש"י או כרמב"ם? בסס תשובתך.
- הסבר את דברי התוספות "אבל מהדלקת נר גופיה לא הוה פריך אביי", ואת הוכחתו לטענתו.

הרב יוסף דב הלוי סולוביצ'יק, שו"ת בית הלוי חלק א סימן יא

כתבו התוס' פי' במקום סעודה שצריך לסעוד במקום נר אבל מהדלקת הנר לא הוה פריך אביי דפשיטא דחובה היא הרי דגם אביי מודה דמחוייב להדליק נר בערב שבת רק סבירא ליה דיכול להדליקו שלא במקום סעודתו וגם כשיוצא לסעוד במקום אחר סגי. וצריך לומר דסבירא ליה לאביי עיקר המצוה של ההדלקה הוא משום כבוד שבת דההדלקה גופה הוה כבוד לשבת אף על גב דהוא אינו שם, ורבא הוסיף לו דמלבד חיוב ההדלקה משום כבוד שבת מחוייב שיהיה לו נר דלוק במקום סעודה וזה הוה משום עונג שבת שלא יסעוד בחושך ולא סגי במה שהדליק במקום אחר.

- הסבר את מחלוקת אביי ורבא בשאלה האם החובה להדליק נר שבת הוא משום עונג שבת כדי שיאכל במקום בו יש נר, או משום כבוד השבת.

ב. להדליק נר שבת - מה ההבדל בין עונג לכבוד?

נשוב לדברי הרמב"ם. מה ההבדל בין עונג לכבוד?

ביאור הגר"א אורח חיים סימן תקכט

עונג הוא בשבת עצמו, וכבוד הוא בערב שבת.

באופן דומה ביאר בהרחבה גם הרב צדוק הכהן מלובלין.

ר' צדוק הכהן מלובלין - פרי צדיק קונטרס שביתת שבת, עמ' 56

ובדברי רמב"ם יש בזה גם כן סתירה. דשם [הלכות שבת ל, ה] במצות כבוד כתב "וצריך לתקן ביתו מבעוד יום מפני כבוד השבת ויהיה נר דלוק...שכל אלו לכבוד שבת הן" הרי מנה גם נר במצות כבוד. אבל בריש פרק ה' הלכה א' [בהלכות שבת] במצות הדלקה כתב שזה בכלל עונג שבת עיין שם. ומכללות דברי רמב"ם שם בפרק ל' בענין כבוד למדתי והבנתי דכל מה שאדם טורח מיקמי

שבתא לצורך שבת הכל בכלל כבוד הוא ואפילו יהיה הטורח לצורך דבר של עונג. וכן בדין כי העונג אינו אלא בשעה שמתענג ביומו, אבל מצות כבוד הוא כל מה שעושה לכבודו. ועל כן שפיר כל מה שטורח גם מקודם הרי כבוד שבת הוא שטורח בשבילו דאין צריך שיהיה הכבוד ביומו דוקא, וכן דרך לטרוח לכבוד המלך טרם בואו וזהו עיקר כבודו בטורח שהוא עוד טרם בואו.

• **הוכח מדברי הרמב"ם שכל מה שנוגע לכבוד השבת הוא במסגרת ההכנות לשבת.**

הרב יהודה שביב, הציע הבחנה אחרת בין כבוד לעונג:

הרב יהודה שביב, בציר אביעזר, עמ' 308-309

את השבת מכבדים את האדם מענגים – שמא מקום להבחנה אחרת בין דין כבוד לדין עונג. בכבוד השבת היא במרכז, בעוטנג האדם הוא במרכז.

בעונג, האדם במרכז, הוא המתענג, השבת – זמן העונג. מעתה, כל שיעשה לעונג לו לאדם הן בהנאה גשמית הן רוחנית, יכלל בכלל עונג שבת.

• **הוכח טענה זו על פי דברי הרמב"ם.**

ג. ברכה על נרות שבת

הברכה על נרות שבת לא מופיעה בגמרא. היא נזכרת בדברי הגאונים, וכמוהם פסק הרמב"ם.

סדר רב עמרם גאון, מהד' גולדשמיט, עמ' סא

המדליק נר של שבת צריך לברך ברוך אתה יי' אלינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וציונו להדליק נר של שבת.

רמב"ם הלכות ברכות פרק יא, ג

וכן כל המצות שהן מדברי סופרים בין מצוה שהיא חובה מדבריהם כגון מקרא מגילה והדלקת נר בשבת והדלקת נר חנוכה, בין מצות שאינן חובה כגון עירוב ונטילת ידים, מברך על הכל קודם לעשייתן אשר קדשנו במצותיו וצונו לעשות.

בענין זה דן רבנו תם בתוספות בסוגייתנו.

שבת כה ע"ב תוספות ד"ה חובה

...ויש שרוצים לומר דאין לברך אהדלקת נר מדקרי ליה חובה כדאמרינן (חולין קה.) מים אחרונים חובה ואין טעונין ברכה. ואומר ר"ת דשיבוש הוא.

[1] דלא דמי למים אחרונים דלא הוי אלא להצלה בעלמא, אבל הדלקת נר היא חובה של מצות עונג שבת, וכמה חובות הן דטעונין ברכה.

[2] ומה שאומר טעם אחר שלא לברך משום שאם היתה מודלקת ועומדת לא היה צריך לכבותה ולחזור ולהדליקה ולא להדליק אחרת. אין נראה דהא גבי כיסוי הדם (שם פז.) אם כסהו הרוח פטור מלכסותו, אפילו הכי כשמכסה צריך לברך. וכן נולד מהול איכא למ"ד דאין צריך להטיף ממנו דם ברית וכשמל תניא בשילהי פר' ר' אליעזר דמילה (לקמן דף קלז:): המל אומר כו'.

[3] ובסדר רב עמרם י"ש: המדליק נר בשבת מברך אשר קדשנו כו'

[4] ועוד נראה לר"ת שאם היה הנר מודלק ועומד שצריך לכבות ולחזור ולהדליק, כדאמר ליה ההוא סבא ובלבד שלא יקדים ובלבד שלא יאחר (לעיל דף כג:).

- הסבר את הטענה שאין לברך על הדלקת נר שבת מאחר שההדלקה מוגדרת כחובה ולא כמצווה.
- הסבר מה ההבדל בין חובה ליטול מים אחרונים לבין החובה להדליק נר של שבת.
- הסבר את הטענה שאם הנר כבר דלוק אין צורך לכבות כנימוק לכך שאין לברך ברכת להדליק נר של שבת. הסבר את הדחיה לטענה זו.
- הסבר את ההוכחה מ"הוא סבא" שאם יש נר דלוק צריך לחזור ולהדליק.

מי שטען שאין צריך לברך על נרות שבת הוא רבנו משולם בשמו של הרב אליהו מפריס. מחלוקת זו מופיעה בספר הישר של ר"ת.

ספר הישר (חלק התשובות) סימן מז, ו

וברכת נר כמו כן הורה הוא [רבנו אליהו] ונוהג תחילה, וכן במקומות אחרים הרבה ראינו שאין נוהגין לברך. וטעמא דמסתבר [1] שאין הדלקתה גמר מצותה, [2] ואינה [אלא] כדי להאיר בלילה. [3] ואם היתה עשית דולקת והולכת אינו חייב לכבותה ולהדליקה כדאשכחן לענין נר חנוכה. המרדכי בסוגייתנו הוסיף עוד בשמו של רבנו משולם.

מרדכי מסכת שבת פרק במה מדליקין רמז רצד

הגה"ה רבינו משולם לא היה מברך על הדלקת הנר. משום דאמרין פרק התכלת [מנחות מב ע"ב] כל מצוה שאין עשייתה גמר מלאכת מצותה אין מברכין עליה, ונר שבת אין גמר עשייתה אלא בשעת אכילה, כדאמרין בערבי פסחים [פסחים קא ע"א]

- הסבר את הנימוקים בשם רבנו משולם, מדוע אין לברך על נר שבת.

רבנו תם השיב בחריפות רבה לדבריו של רבנו משולם.

ספר הישר (חלק התשובות) סימן מח, ו-ז

ו. (בענין ברכת נר בשבת). ומה שכתבת שגם הורה בנר שבת שלא לברך ומסתבר טעמא שאינה גמר מצותה, הא ליתא, שגמר מצותה היא כנר חנוכה דלפרסומי ניסא היא, והכא נמי מדהוה שלום ביתו דאין לו להקדים ולא לאחר. ולא דמי לתפילין וציצית דפטרין ליה מברכת מצוה, לפי שאחרי העשיה יש לבישה והנחה, כאילו מברכין לעשות בפתיחה בשבת. ובנר חנוכה לא היה לברך כדברך...

ותמיה אני עליך שאתה...אינך מאמין לרב עמרם, שמפיו אנו למדין כל ברכות ותפלות כגון ברכת מפטיר ורוב ברכות שאינן לא בתלמוד ולא במסכת סופרים, לברך על הדלקת נר בשבת. ...ולפי שהנשים מברכות בלחש וקולם לא ישמע, שכחת המנהג שגם אני לא שמעתי מימי, ופעמים שהיתי מדליק היתי שוכח לפי שאינה באנשים כבנשים.

ועוד ראייה לברכה, שכן כתב בהלכות גדולות "המדליק נר חנוכה ונר שבת, תחילה מדליק נר חנוכה, דאי אדליק שבת ברישא איתסר ליה". מכלל שהוא מברך, שאם אין ברכה קבלה מניין?

ז. ומה שכתבת שאם היתה עששית דולקת והולכת אינה מכבה ומדליקה. ומה בכך? הלא בכיסוי הדם אם נתכסה ברוח פטור מלכסות ואם חזר ונתגלה חייב. וכן בסוכה העומדת ועשויה ואינו יכול לחדש בה דבר אינו מברך אם יעשנה, ואם יחדש בה דבר ברכה הנוהגת בה. ועוד שנשים שלנו מנהג בידם לכבות ולהדליק. ואני ראיתי בעיני ואשאלם ותאמרנה כן. ואם אינן נביאות בני נביאות הן.

- הסבר את תשובת ר"ת לטענה שאין לברך מפני שאין ההדלקה גמר מצוותה.
- הסבר את ההוכחה מההלכה שבשבת חנוכה יש להדליק תחילה נר חנוכה ואחר כך נר שבת.
- לסיכום: ניתן להסביר את מחלוקת ר"ת ורבנו משולם בשאלה האם יש מצווה להדליק נר בשבת או העיקר הוא שיהיה נר דלוק בשבת. הסבר מה יסבור כל אחד מהם ע"פ הבנה זו.

ד. ברכה כשמדליקים מנורת חשמל כנר שבת

מחלוקת רבנו משולם ור"ת וכן דברי הרמב"ם נזכרה בדברי אחרונים, בדיון אודות ברכה כשמדליקים מנורת חשמל כנר של שבת. הרב אליעזר וולדינברג ואחרונים נוספים דנו בהרחבה בשאלה זו, ולהלן דברי הרב וולדינברג רק בהקשר של מחלוקת ר"ת ורבנו משולם ודברי הרמב"ם.

הרב אליעזר וולדינברג, שו"ת ציץ אליעזר חלק א סימן כ פרק יא

(ג) והנה לשיטת רבינו משולם שאין המצוה של הדלקת נר שבת בעצם ההדלקה, ואף אי לא הודלקו לשם שבת גם כן לא איכפת, דעיקר המצוה היא הפועל יוצא שיהא אור בבית בשעת אכילה, נדמה שלשיטתו אין שום פקפוק שאפשר שפיר להדליק נר שבת בנר חשמלי, אף שאין עושים גוף עצם מעשה ההדלקה, ופותחים רק מעבר להזרם, דהא לא גרע זה מאילו הודלק שלא לשם שבת כלל, מכיון דהעיקר רק הפועל יוצא האור בבית.

ומה שיש להסתפק הוא לשיטת ר"ת שסובר שאף אם נאמר שכשדולקת אינו צריך לכבות מכל מקום יכול לברך. כנ"ל, אם יכול לברך על הדלקת הנרות על פעולתו זו של סיבוב הכפתור ושל גרימת העברת הזרם לזכוכית החשמלית שיודלק שם, מכיון שעושה פעולה זו לשם כבוד שבת

(ד) ומדברי הרמב"ם מוכח שסובר שאין עצם ההדלקה מן המצוה, אלא עיקר המצוה היא הפועל יוצא שיהא נר דלוק, שכן פוסק (בפ"ה מה' שבת ה"א): "הדלקת נר בשבת אינה רשות אם רצה מדליק ואם רצה אינו מדליק, ולא מצוה שאינו חייב לרדוף אחריה עד שיעשנה כגון עירובי חצירות או נטילת ידים לאכילה, אלא זה חובה, ואחד אנשים ואחד נשים חייבים להיות בבתיהם נר דלוק בשבת, אפי' אין לו מה יאכל שואל על הפתחים ולוקח שמן ומדליק את הנר שזה בכלל עונג שבת, וחייב לברך קודם הדלקה אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של שבת".

אנו למדים מדברי הרמב"ם: ראשית, שסובר שמצות הדלקת הנר הוא לא בשביל אכילה, כי אם בשביל עונג שבת. וכן פוסק (בפ"ג מה' שביתת עשור ה"ז) ש: "אם חל יום הכפורים להיות בשבת חייב הכל להדליק בכל מקום שהדלקת נר חובה". הרי שאין החובה בשביל האכילה שיוכלו לאכול כי אם משום עונג שבת בכללותה.

ושנית שאע"פ שסובר כך שמצות הדלקת הנר הוא לא בשביל האכילה, אעפ"כ סובר שאין המצוה בעצם ההדלקה להדליק הנר, כי אם הפועל יוצא שיהא נר דלוק, וכמו שכותב "חייבין להיות בבתיהן

נר דלוק בשבת", ואינו כותב בלשון חייבין להדליק נר, והיינו מפני שאין המצוה עצם ההדלקה כי אם שיהא דלוק. ומ"מ יכולים שפיר לברך להדליק נר של שבת וכנ"ל בשם ר"ת.

- סכס את שיטות ר"ת רבנו משולם והרמב"ם, ומה תיתכן שתהיה עמדתם בנוגע לברכה על מנורת חשמל כנר של שבת.

הלכה למעשה

הרב יצחק יוסף, ילקוט יוסף, אורח חיים סימן רסג

א מצוה מדברי סופרים להדליק נר בערב שבת ויהא זהיר במצוה זו ולעשותו נר יפה דאמר רב הונא: הרגיל בנר הויין ליה בנים תלמידי חכמים. וראוי לאשה להתפלל אחר ההדלקה שהשי"ת יתן לה בנים תלמידי חכמים מאירים בתורה, כי בשעת עשיית המצוה התפלה נשמעת יותר. ב מעיקר הדין די להדליק נר אחד, לכבוד שבת. מכל מקום מנהגינו להדליק לפחות שתי נרות אחד כנגד זכור ואחד כנגד שמור, וכל המרבה בנרות לכבוד שבת הרי זו משובח. ויש הנוהגות להדליק שבעה נרות או יותר. ויש מדליקות נרות כמספר הנפשות של בני הבית. וכשנולד ילד מוסיפים עוד נר.

ד אפילו עני שאין לו מה לאכול חייב במצות הדלקת נרות, ושואל על הפתחים ולוקח שמן או נר ומדליק, שזה בכלל עונג שבת. ואם אין ידו משגת לקנות נר לשבת וגם יין לקידוש, נר שבת קודם. ויקדש על הפת. ואם יש לו חשמל, אין צריך לחזר על הפתחים לקנות נר, אלא יברך על החשמל. ח מנהגינו פשוט שאין מקפידים לכבות את החשמל לפני הדלקת הנרות של שבת.

הרב יהושע נויברט, שמירת שבת כהלכתה, פרק מג, ו

אחד האנשים ואחד הנשים חייבים במצוות הדלקת הנקות, אלא שהנשיחם מזהרות בה יותר, מפני שהן מצויות בבית ועוסקות בצרכי הבית. ולכן המנהג בישראל הוא שהאשה היא המדליקה נרות שבת ויום טוב, ואפילו אם ירצה הבעל להדליק כדי לזכות במצווה – האשה קודמת. והיא יכולה למחות בידו לבל ידליק בברכה את הנרות שעל יד שולחן האוכל. ומכל מקום טוב שגם הבעל ישתתף בעשיית המצווה דהיינו שיכין את הנרות להדלקה בערב שבת. ידליקם ושוב יכבם עדי שהפתילה תהיה מחורכת והאור יאחז בה יפה. גם אשה רווקה שגרה לבדה, או אשה שנתאלמנה או נתגרשה חייבת בהדלקת נרות.

מי שאין לו אשה או שאשתו איננה בבית, או שאינה מדליקה מאיזה סיבה, הרי הוא חייב להדליק נרות שבת ויום טוב ולברך.

הרב עובדיה יוסף, שו"ת יחוה דעת חלק ה סימן כד

שאלה: האם יוצאים ידי חובת הדלקת הנרות של שבת במאור החשמל, או צריך להדליק נרות שבת בשמן או בשעוה דוקא?

בסיכום: במקום שאפשר להשיג נרות שמן או שעוה, בודאי שעדיף לצאת בהם ידי חובת הדלקת הנרות של שבת ויום טוב, כיון שיש בהם היכר מיוחד שנעשו לכבוד שבת ויום טוב, ונכון לכיון בברכה שקודם ההדלקה, לפטור בברכתו גם את הדלקת החשמל שידליק לאחר מכן. ומכל מקום

במקום שאין אפשרות בשום פנים להשיג נרות שמן או שעווה, אפשר לברך ולהדליק מנורות חשמל, ויוצאים בהם ידי חובת ההדלקה.

אימונה

מדרש לקח טוב ויקהל לה, ג

וכל חכמי הדורות לא נחלקו כלל אלא במה מדליקין ובמה אין מדליקין אבל בהבערה עצמה שראוי להדליק לא נחלקו כלל, ללמדך שקבלה היתה לישראל מימי משה רבנו להדליק הנר.

פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) שמות פרשת ויקהל פרק לה

לא נאסרה הבערה אלא לבו ביום, אבל אם הובערה מאתמול אינה אסורה, וכל חכמי הדורות לא נחלקו כלל, אלא במה מדליקין ובמה אין מדליקין, אבל בהבערה עצמה שראוי להדליק לא נחלקו כלל, ללמדך שקבלה היתה לישראל מימי משה רבינו להדליק הנר. וחכמים אומרים מצוה להדליק מפני שלום ביתו, ושלא יבא אדם לידי חילול שבת, ולידי חילול מזיד, כגון שהוצרכה לו נר לחולה ולחיה, ועוד משום שלא יאכל בחשך, ואפילו שרץ בקערה אינו רואה, ואם נאמר יאכל מבעוד יום, אין זה כבוד שבת, שהרי לא נתקדש היום.

ילקוט שמעוני תורה פרשת בהעלותך רמז תשיט

אמר הקדוש ברוך הוא: בעולם הזה אף על פי שהיה במשכן אורה, לכבודי הנרות היו דולקים לתוכו. אף לעתיד לבא אף על פי שאני ממלא ירושלים מכבודי שנאמר "קומי אורי כי בא אורך וכבוד ה' עליך זרח" (ישעיהו ס, א) אני מדליק לתוכה נרות, שנאמר: "והיה בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות" (צפניה א, יב), וכתב: "כי נר מצוה ותורה אור" (משלי ו, כג). נרות של בשר ודם של חרס או של נחשת הכל לפי כבודו של אדם. וכבוד השבת - נרותיה הן כבודה, אם שמרתם נרות של שבת אני מראה לכם נרות של ציון. שנאמר: "והיה בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות" (צפניה שם) ואיני מצריך לכם לראות באורה של חמה אלא בכבודי אני מאיר לכם, שנאמר: "לא יהיה לך עוד השמש לאור יומם ולנוגה הירח לא יאיר לך והיה לך ה' לאור עולם" (ישעיהו ס, יט). האומות עתידין להיות מהלכין לאורכם שנאמר "והלכו גוים לאורך" (ישעיהו ס, ג) ואי זה אור הקדוש ברוך הוא מאיר לישראל? באור הצדקה שנאמר: "וזרחו לכם יראי שמי שמש צדקה" (מלאכי ג, כ). וכל כך למה? בזכות הנרות שהן מדליקין בשבת. תדע לך כמה חביבה היא מצות הנרות לפני הקדוש ברוך הוא, שאע"פ שאין הקדוש ברוך הוא צריך לאורה הוא מצוה למשה שיזהיר לאהרן. הדא הוא דכתיב "דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלותך את הנרות" (במדבר ח, ב).

הרב שמואל בורנשטיין, שם משמואל, חנוכה תרע"ג

ענין נר של שבת הוא להאיר את עיני השכל, עד שאפילו הגוף ירגיש בקדושת השבת, כמו שהגיד כ"ק אבי אדמו"ר זצללה"ה אהא דנר של שבת הוא משום שלום ביתו, שהאדם הוא הנשמה והגוף הוא בית הנשמה, וכל אחד מושך לזה שהוא ואין שלום ביניהם, ובשבת אפילו הגוף מרגיש ונעשה שלום.

הראי"ה קוק, עין איה – שבת, פרק ב, קפב

בכניסת השבת, היום המקדש את ישראל ומרוממם משפלות הגסות הבהמית שהמון המין האנושי שקוע בה, בתחילת באו צריך לכבדו באורים, להדליק את הנר להאיר, ע"פ מצות תורה מ"לא תסור", למען יהיה שלום באהלו. וזה יזכירנו גם כן כי אין לנו להניח את מצב המחשכים הטבעיים במעמדם, כי אם להאירם באותם האמצעים שהם עלולים להיות מוארים על ידם, שבזה נהפך את כל תוכן החיים לקדושה ולאור.